CORONAVIRUS

VISO-specialister: Sådan arbejder vi under corona

Det er sin sag at lave socialpædagogisk arbejde, når kendte strukturer er brudt op, og relationsarbejde skal foregå på to meters afstand. VISO-eksperter med speciale inden for hhv. autisme og udviklingshæmning giver her gode råd til at tackle hverdagen

AF MARIE DISSING SANDAHL OG LEA HOLTZE

24. MARTS 2020

Annette Møller, Afdelingsleder på Autismecenter Nord-Bo og VISO-specialist, der rådgiver borgere, pårørende og sociale tilbud inden for autismespektrumforstyrrelser hos voksne, børn og unge og specialskoleområdet.

Annettte Møller:
Hvilke særlige udfordringer står socialpædagoger, der arbejder med mennesker med autisme, typisk med under coronaepidemien?

– Mennesker med autisme har brug for rutiner og genkendelighed. Men lige nu bliver der rykket ved alt kendt og trygt – pludselig ved de ikke, hvad der skal ske, og der er andre rammer for samvær og andre måder at være sammen på. Så hos en gruppe, hvor angst- og bekymringstendenser er letvakte, kan der være mange borgere, der stresser rigtig meget. Mennesker med et lavere funktionsniveau vil måske ikke reflektere så meget over, hvorfor ændringerne sker. Men de vil reagere kraftigt på forandringerne, og deres grundlæggende vanskeligheder bliver forstærket.

Men jeg hører også, at nogle borgere med et normalt funktionsniveau giver udtryk for, at situationen egentlig er ret autismevenlig: Det handler om ikke at være sammen med så mange mennesker, holde fysisk afstand og at have masser af tid til at beskæftige sig med egne særinteresser.

Hvordan kommunikerer man bedst om de nye sundhedsmæssige retningslinjer?

– Er det borgere med et normalt funktionsniveau, så gennemgå retningslinjer på en saglig og neutral måde. Gennemgå fx Sundhedsstyrelsens anbefalinger punkt for punkt – hvad betyder det helt konkret – og hæng dem op som visuel guidning. For i og med at angsten og utrygheden kan eskalere for de her borgere, er det det konkrete, vi skal forholde os til.

Man kan desuden hjælpe borgerne med at indrette en hverdag efter de nye retningslinjer og fx helt konkret – og tydeligere end vi plejer – anvise, hvor de skal sidde.

For borgere med et lavere funktionsniveau kan man lave tydelige visuelle guidelines i miljøet, der viser, hvor de skal sidde og vise den nødvendige fysiske afstand ved hjælp af fx tape på gulvet. Man kan desuden i personalegruppen blive enige om nogle få beroligende sætninger, som vi gentager: Jeg er her for at hjælpe dig, kig i dit skema og se, hvad du skal lave nu, du kan være tryg her.

Nogle borgere med generel udviklingshæmning kan være glade for knus og kram, men der handler det om at hjælpe dem med at markere til omgivelserne med fx et badge, at man siger nej tak til kram.

Da hele målgruppen er mere end almindeligt gode til at opfange stemninger, men også kan have svært ved at forholde sig til, hvad de betyder, skal personalet være anvisende, beroligende, tydelige og strukturerende – i bund og grund er det almindelig autismepædagogik, der skal forstærkes rigtig meget i den her situation.

Hvordan opbygger man en hverdag under en lock-down, som man ikke ved, hvor længe varer?

– For nogle borgere, som har stor identitet i at være på arbejde i et beskyttet værksted, kan en løsning være at oprette en arbejdsstation i hjemmet med fx montageopgaver. Man kan erstatte det sociale samvær rundt om et bord med en gåtur – vi oplever faktisk efterspørgsel efter gåture, som ellers kan være svære at motivere til. Man kan præsentere borgerne for valgmuligheder i det omfang, de magter, for de kan være udfordrede i forhold til selv at producere nye tanker eller idéer. Så præsenter en struktur, de kender, med arbejdstid og aktiviteter – bare flyttet hjem.

Hvordan kan man erstatte den fysiske kontakt?

– Hvis en borger har behov for fysisk nærhed, så hav fokus på stimuli som fx kugleveste, varmepuder og krammebamser, så borgeren får fornemmelsen af noget at holde fast i og mærker tryk mod kroppen. Sørg for, at der er stimuli til rådighed. Mange borgere falder til ro med ting, de kan stimulere sig selv med som fx tangles (små kæder, red.), et stykke stof man vifter med eller duften af noget, der beroliger.

Normalt må man anvende magt, hvis en person er til fare for sig selv og er på vej ud foran et tog. Men må man anvende magt, hvis en borger er ved at gå ind i et nys – eller bliver ved med at gå for tæt på andre mennesker?

– Det er et etisk dilemma. Det er måske ikke livsfarligt for netop den borger at få corona, men der er et samfundsmæssigt hensyn at tage. Mange borgere i almindelige bomiljøer kan ikke få besøg af pårørende. Det er også en indskrænkning af individets frihed til fordel for det fælles bedste. På den måde må nogle ting blive tilsidesat i en krisesituation for alles bedste – også for borgernes.

Man kan forsøge at guide borgeren væk og sige: Jeg vil gerne sidde sammen med dig, men du skal holde afstand. For man skal hele tiden have i baghovedet, at man også skal passe på sig selv. Men det er klart, vi ikke kan låse borgeren inde. Så der er en grænse.

Derfor handler det også om at have en åben og ærlig dialog med pårørende til borgere under værgemål. Har man som personale anvendt magt i en situation pga. corona, skal man lave en indberetning og tage dialogen med myndighederne om årsagerne til det. For er der en smittet borger, der opsøger en situation, hvor tyve andre kan blive smittet, så må man handle til fællesskabets bedste.

Trine Lilliendahl, specialpædagogisk konsulent ved Videnscenter Sølund Skanderborg og VISO-specialist, der rådgiver borgere, pårørende og sociale tilbud inden for udviklingshæmning

Trine Lilliendahl
Hvilke særlige udfordringer står socialpædagoger, der arbejder med mennesker med udviklingshæmning, typisk med under coronaepidemien?

– Dels er der travlhed lige nu, fordi man kører med anderledes bemanding mange steder. Dels er der mange borgere, der ikke må se deres pårørende, så gamle aftaler om besøg, der er genkendelige for dem, bliver brudt, ligesom de savner deres pårørende. Og endelig kommer der nye medarbejdere ind, som måske normalt er tilknyttet aktivitetscentret – det giver nogle udfordringer, fordi borgerne undrer sig over, hvorfor de pludselig er der. Mange af borgerne trives rigtig godt med en høj grad af forudsigelighed – det gør, at de kan rumme en hverdag – og nu er tæppet pludselig revet væk under dem.

Det udfolder sig lidt forskelligt afhængigt af graden af mental retardering, men der er en reaktion hos mange. Nogle kan blive slemt udadreagerende eller selvskadende, hvor andre måske isolerer sig. Og man har ikke kunnet nå at lave metoder og foranstaltninger for at imødekomme de store forandringer, så nu skal man iværksætte hurtige og anderledes tiltag, fordi der kommer pludselige, voldsomme reaktioner på grund af brud på daglige rutiner.

Hvordan kommunikerer man bedst om de nye sundhedsmæssige retningslinjer?

– Det er i første omgang vigtigt at tilstandsregulere, for lige nu har mange borgere et øget stressberedskab. Det kalder på relationsarbejde – det gør det altid, men særligt lige nu. Og man kan godt være i samme rum, skabe fællesskab og samhørighed på afstand. Det kan være at tage sig tid til at synge sammen, synkronisere stemme og rytme, fordi det har en beroligende effekt.

Så kan man udvikle nogle socialhistorier til dem med højere funktionsniveau. Det kan fx være en historie fortalt i jeg-form, der handler om, at den konkrete borger skal vaske hænder mange gange, at hverdagen er forandret, eller at borgeren ikke må være tæt på andre, men at det går over, og at personalet hjælper vedkommende igennem det. Ved at gentage fortællingen mange gange og på den måde overindlære situationen kan det være en hjælp til at begribe det, der er svært. Og til at forstå, at alt bliver godt igen.

Hvordan opbygger man en hverdag under en lock-down, som man ikke ved hvor længe varer?

– Det er rigtig vigtigt, at man opretholder gode, velkendte daglige rutiner og gøremål for at blive ved med at fastholde forudsigeligheden og begribeligheden i hverdagen og bevare følelsen af meningsfuldhed.

Med det pres, der lige nu er på socialpædagogerne, kan det være svært at finde overskud til at få store, nye aktiviteter ind, så mit råd er, at man vægter samvær og nærvær med små dagligdags og lettilgængelige tiltag, hvor man har fokus på, hvordan man kan skabe god kontakt til den enkelte borger. Det kan godt være på tværs af bordet eller rummet, ved at man klapper sammen, synger sammen, har god øjenkontakt osv.

Hvordan kan man erstatte den fysiske kontakt?

Det er en stor udfordring, for berøring er noget af det, som alle har brug for, særligt den her målgruppe. Mit bedste bud er at arbejde med berøring på afstand – ligesom man gør med de borgere, der ikke tåler personlig og nær kontakt med andre. Det kan være, man kan bruge en massagestol, at borgeren kan stå op af noget med en ujævn overflade, fx et træ, eller med noget i hænderne, så de får stimuleret de forskellige primære sansekanaler, får tryk eller tyngde på kroppen og får en øget kropsfornemmelse. Det er rigtig vigtigt og noget, der er brug for lige nu.

Normalt må man anvende magt, hvis en person er til fare for sig selv og er på vej ud foran et tog, men må man anvende magt, hvis en borger er ved at gå ind i et nys – eller bliver ved med at gå for tæt på andre mennesker?

I nogle situationer kan man tænke over at arbejde regulerende med en borger: En borger, der typisk gerne vil rende af sted – også over en befærdet vej – risikerer vi at måtte holde tilbage. Det samme kan gælde, hvis borgeren i den nuværende situation går for tæt på andre. Men det er måske særligt udtalt, hvis borgeren ikke er sansemæssigt velreguleret. Fx kan man stimulere muskel-led sansen ved at give vedkommende en rygsæk med noget tyngde på. Det bidrager til beroligelse og øget kropsfornemmelse.

Dermed ikke sagt, at man slipper for magtanvendelser, men man kan forsøge at imødegå udfordringerne ved at arbejde tilstandsregulerende. Jeg kan være bekymret for, at vi desværre nok vil se mere udadreagerende adfærd og flere frustrerede og forvirrede borgere. Og jeg ved, at flere botilbud i den forbindelse bruger socialstyrelsens hotline til akutte problemstillinger. Det skal de endelig blive ved med.

STRUKTUR I HVERDAGEN: HUSK DE TI H'ER

De 10 h'er er en måde at skabe rutiner og forudsigelighed, som giver ro og virker stressreducerende for mennesker med autisme og andre udviklingsforstyrrelser. Anvendelsen af de 10 h'er bør tilpasses en form, der passer til det enkelte menneske. Nogle profiterer af et skema med billeder/piktogrammer, nogle vil gerne have et A4-ark med skriftlig information, nogle har måske deres helt eget system, oplysningerne skal indgå i. Det vigtigste er, at oplysningerne bliver præsenteret i en form, der giver mening for personen, samt at de så vidt muligt præsenteres på samme måde hver gang. På den måde bliver energien brugt på indholdet frem for at skulle bruge energi på at vænne sig til en ny form.

Støt borgeren ved at få svar på de ti H'er:

1. Hvad skal jeg lave? – indhold
2. Hvorfor skal jeg lave det? – meningsdannelse
3. Hvornår skal jeg lave det? – tidspunkt
4. Hvor skal jeg lave det? – hvor og hvorhenne, placering
5. Hvem skal jeg lave det med? – person
6. Hvordan skal jeg lave det? – metode
7. Hvor længe skal jeg lave det? – tidsperspektiv
8. Hvad skal jeg lave bagefter? – indhold
9. Hvem kan hjælpe mig hvis jeg har brug for hjælp? – Lav en klar aftale om hvem der kan hjælpe hvis der er brug for det, og hvordan behovet for hjælp kommunikeres, tryghed
10. Hvordan ved jeg, at jeg har brug for hjælp? – Hvilke ting skal jeg være opmærksom på som tegn på, at strukturen er ved at skride, og jeg bør bede om hjælp

Kilde: Annette Møller, afdelingsleder autismecenter Nord-Bo

Denne artikel er en del af temaet/temaerne: Forbundsnyheder

Relaterede artikler

CORONA

En meget meningsfuld men hård tid

Mens coronasmitten hærger, knokler socialpædagoger for at hjælpe de mest udsatte borgere bedst muligt. Her fortæller Hanne Laier, TR på Bo- og Støttecenter Herning, om hvordan corona påvirker arbejdet som socialpædagog

24. MARTS 2020

CORONAVIRUS

3 socialpædagoger: Vi løfter i flok

Mens coronasmitten hærger, knokler socialpædagoger for at hjælpe de mest udsatte borgere bedst muligt. Her fortæller tre socialpædagoger, hvordan corona har forandret deres hverdag

24. MARTS 2020

CORONAVIRUS

Minister: Socialpædagogisk støtte skal fortsætte

Relationsarbejde er helt afgørende for de mest sårbare. Derfor skal socialpædagogisk bistand i de sociale tilbud fortsætte under coronakrisen, lyder meldingen fra social- og indenrigsminister Astrid Krag i et brev til kommuner, regioner og socialtilsyn

23. MARTS 2020

CORONAVIRUS

Ny aftale skal sikre fleksible medarbejdere

Forhandlingsfællesskabet og KL har indgået en aftale, der sikrer fleksibilitet i den ekstraordinære tid med coronavirus. Med aftalen er parterne enige om, at medarbejdere kan få andre arbejdstider, arbejdssteder eller arbejdsopgaver end normalt

23. MARTS 2020

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
nyhedsrum@sl.dk
7248 6000

Om Socialpædagogen
Redaktionen
Udgivelsesgrundlag

For annoncører
Annonceinformation

Facebook
Deltag i debattem